

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7956>

Number: 74 , p. 289-302, Spring 2019

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayın Kabul Tarihi / Article Acceptance Date

17.12.2018

15.02.2019

Yayınlanma Tarihi / The Published Date

25.03.2019

GELENEKSEL CAMİ MÛSİKÎSİ TAVRIYLA BESTELENEN ESMÂÜ'L HÛSNÂLAR (İLHAN TOK'UN "ESMAÜ'L HÛSNÂ BESTESİ" ÖRNEĞİ)

*ESMAÜ'L HÛSNA'S (THE NAMES OF ALLAH) COMPOSED IN THE FORM
OF TRADITIONAL MOSQUE MUSIC (AN EXAMPLE OF İLHAN TOK'S
"ESMAÜ'L HÛSNA COMPOSITION")*

Çetin Tükenmez

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2413-3169>

*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Din Müsikîsi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek
Lisans Öğrencisi, cetintukenmez78@hotmail.com*

Dr. Öğr. Üyesi Alper Akdeniz

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1233-2382>

*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Müsikîsi Devlet Konservatuvarı,
aakdeniz@ybu.edu.tr*

Öz

İslâm dininde Yüce yaratıcının en güzel doksan dokuz isminden oluşan Esmâü'l Hüsnâ'nın zikredilmesinin önemi büyüktür. Dolayısı ile bu isimlerin zikredilmesi, anılması, sayılması ve ezberlenmesi tavsiye edilmiştir. Bu makale Allah'ın en güzel isim ve sıfatlarından oluşan Esmâü'l Hüsnâ'nın zikredilmesinde Türk Din Müsikîsi'nin katkısını ortaya koymak ve yüce yaratıcının doksan dokuz isminin belli usûl ve nâğmelerle dillerde meşk edilerek zikredilmesine, anılmasına katkı sağlamaktır. Bu sebeple, geçmişteki büyük üstatların meşk ve zikir meclislerindeki manevi havanın, yapılan meşkların ve zikirlerin neticesinde, tecrübe edilen tavrın paylaşılması için, o meclislerde bulunmuş birisi olarak Hafız ve bestekâr İlhan Tok'un Geleneksel Cami Müsikîsi tavrıyla bestelediği "Esmâü'l Hüsnâ" da örnek eser olarak makale çalışmasının sonuna eklenmiştir. Üzülerek belirtmek gerekir ki meşk geleneğinin yaşatılmasında ve silsile yoluyla günümüze kadar gelmesinde büyük katkıları olan müsikîşinas hocaların sayıları da gün geçtikçe azalmaktadır. Dolayısı ile meşk geleneğinin hayatta olan temsilcilerinden bizzat is-

tifade ederek eserlerini ortaya çıkarmak suretiyle, hem meşk geleneğinin ve klasik tavrın gelecek kuşaklara aktarılmasına hem de geleneğin temsilcilerine olan vefa borcunun da ödenmesine vesile olunacaktır.

Bu amaçla yapılan çalışmada, öncelikle Esmâü'lHüsna ve zikir kavramlarının ne anlama geldiği, Kur'an ve hadisler ışığında Esmaların zikredilmesinin önemi vurgulanırken, Türk Din Mûsikîsi zikir formunun, Esmâ-zikir ilişkisi içerisindeki yerinin ne olduğuna da açıklama getirilmiştir. Ayrıca Cami mûsikîsinde geleneksel tavrı tanımlanırken geleneksel tavrın yaşatılmasında Esmâü'lHüsna eserinin katkısı da açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlhan Tok, Esmâü'l Hüsna, Zikir

Abstract

Chanting Esmâü'lHüsna (names of Allah) which consists of ninety-nine perfect names of the Holy Creator has giant importance in the Islamic religion. For that reason, it was advised to chant, memorialize, number and memorize those names. This article aims to reveal the contribution of Turkish Religious Music to the chanting of Esmâü'lHüsna which consists of the best names and adjectives of Allah and provide contribution to the oral chanting, practicing and memorializing of ninety-nine names of the Holy Creator through definite tempos and melodies. Therefore, the "Esmâü'lHüsna" composed by İlhanTok who was a hafiz (person who memorizes Quran) and a composer and attendant of practices and the gathering of invocation was chosen as the sampling piece of work and was attached at the end of the in order to share the attitudes experienced thanks to the tones in the gathering of practice and invocation held by the great masters in the past. He employed Traditional Mosque Music in his works. We regret to say that the number of the musical loving teachers who had great contributions to the sustentation of the custom of practicing music and carry out to the current time through a sequence is gradually decreasing day by day. Thus, a contribution will be provided through this study to both transfer of the tradition of practice to future generations and perform a duty of loyalty to the representatives of this tradition through revealing their works and benefit from the living representatives of the tradition of practicing music.

In this study conducted for that purpose, primarily, the meaning of the terms and concepts of Esmâü'lHüsna and invocation and significance of chanting Esmâ's (the names of Allah) in consideration of Quran and hadith and the place of invocation form of Turkish Religious Music in the relationships between Esmâ and invocation were also explained. Moreover, the contribution of the work called Esmâü'lHüsna to the sustentation of traditional attitude was also explained while defining the traditional attitude in the Mosque Music.

Key Words: İlhan Tok, Esmâü'l Hüsna, Invocation

1. GİRİŞ

Mûsikînin tarihi insanlık tarihi kadar eski olup en eski çağlardan günümüze kadar tarihi süreçte her toplumda hayatın çeşitli aşamalarında yer almıştır. Dolayısıyla insanın acılarını, sevinçlerini, duygu ve düşüncelerini yüce yaratıcının fitratında bahsettiği doğasında var olan mûsikînin nağmeleri ile ifade etmiştir. Mûsikî, duygu ve düşüncelerin nağmeye dönüşmesi, sanatla, estetikle, incelikle ifade edilmesidir.

İnsanoğlu, maddi ve manevi olarak hayatında hissettiklerini bazen şiirle, bazen

güzel bir sözle ve bazen de güzel bir ses ile ifade etme yoluna gitmiştir. Bu bakımdan mûsikî aynı zamanda, dillerin söz ile ifade etmede aciz kaldığı, zarif, ince ve derûnî duyguların anlatıldığı bir ses bilgisidir.

Tarihin akışı içerisinde mûsikînin ne olduğu ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. Mevlânâ mûsikîyi, Allah'a gönülden bağlı ve O'na âşık kişiler için ruhun gıdasına benzetirken, aynı zamanda sevgiliye vuslatın hayâli olarak görmüştür (Mevlânâ, 1997: 438). Beethoven'de, Allah'a en fazla yaklaşılan, bütün bilgilerin ve felsefelerin de üstünde olan şeyin

mûzik olduğunu dile getirmiştir. İmam Gazâlî ise nâğmelerin ruhlar ile olan ilişkisinde Allah'ın bir sırrının olduğunu söylerken, baharı ve yeşilliği ud, evtâr'ı da (keman) kendisini harekete geçirmeyen kimsenin mîzâcının bozuk, tedavisinin de imkânsız bir ruh hastası olduğunu söylemiştir (Gazâlî, 1975: 688-689). Dolayısı ile mûsikî, Allah'a duyulan sevgi ve aşkın sonucunda, O'na vuslatta bir köprü olmuştur.

İslamiyetten önce cahiliye devrinde mûsikî, Arapların kervandaki develerin yürümelerini kontrol etmek ve hızlandırmak amacıyla söyledikleri kısa ve basitçe mırıldanmalar ile başlamıştır. İslâmiyetin doğuşuyla Asrı Saadette, Peygamber efendimizin "Kur'an-ı seslerinizle süsleyiniz" (Buhâri, 2001, Tevhîd: 52). Hadisinde beyan ettiği gibi güzel ses ve ğınayı (müzikaliteyi) okuyuşta ön plana çıkarılmıştır (Uygun, 2001: 50-51). Bu sebeple güzel bir sesin, nağmenin önemine vurgu yapılmıştır.

Türkler ise, İslâmı kabul etmelerinden önceki hayatlarında olduğu gibi İslâm dinini kabul etmelerinden sonra da doğum, ölüm, sünnet, evlilik, ibadet gibi yaşamlarının çeşitli aşamasında mûsikîden istifade etmişlerdir. Özellikle İslâm'la tanışmalarından sonraki hayatlarında mûsikî, "Allah güzeldir, güzel olanı sever" (Müslim, 1955, Kitabu'l îman, s. 93). Hadisinde işaret edilen güzeldeki inceliği, zarafeti bir yönüyle yansıtan ve eserden müessire götüren Hüsn-ü Hat, Tezhip gibi Mûsikî de Türk-İslâm sanatlarının bir parçası olmuştur. Bu özellikleri ile de dini hayatlarına gösterdikleri hassasiyetleri sebebi ile Türk Din Mûsikîsi adı verilen bir musiki türünü meydana getirmişlerdir.

Türk Din Mûsikîsi ile ilgili yapılan en kapsamlı tanımlardan biri de şu şekilde yapılmıştır. Hazreti Peygamber (sav) ve ashâbının uygulaması, İslâm Tasavvufunun da bu doğrultudaki görüşleri ile oluşan dîni hayat, daha sonra belli usûl, kural ve kaideleri ile cami, mescit, tekke ve tarikat toplantılarında yapılan zikir esnasında, meşk veya icrâ edilen bir mûsikîyi meydana getirmiştir. Dolayısıyla

buna da Türk Din Mûsikîsi denilmiştir (Demirtaş, 2009: 214). Genel olarak Türk Din mûsikîsi, Tekke Mûsikîsi ve Cami Mûsikîsi olarak iki ana başlık altında incelenerek uygulanmıştır. İbadet esnasında cami ve mescitlerde ses ile tatbik ve icrâ edilen mûsikîye Cami Mûsikîsi, Tekke ve dergâhlarda meşk edilen zikirlerde, tatbik olunan ses ve aynı zamanda saz mûsikîsine de Tekke Mûsikîsi adı verilmiştir (Uygun, 2014: 31-32). Türk Din Mûsikîsi'nin âyin, ilâhi, tekbir, salât-ı Ümmiye, mahfel sürmesi, gibi değişik formlarındaki klasik eserleri, gerek meşk silsilesi ile ve gerekse notalarının muhafaza edilmesiyle günümüze kadar gelmiştir. Yine günümüzde Türk Din Mûsikîsi'nin farklı formlarında besteler yapılmakta yeni eserler meydana getirilmektedir. Onlardan biri de Allah'ın güzel isimlerinden oluşan Esmâ-i Hüsnâ'nın zikir formunda bestelendiği eserlerdir.

Esmâü'l Hüsnâ Allah'ın en güzel isimleridir. Yüce Allah, kendisini en güzel isimleri ile anılmasını zikretmiştir. Buna karşılık Müslümanlar da dualarında yüce yaratıcıyı anarken "Allah" lafzı ile beraber bu isimleri de zikrederek yakarıştaki bulunmuşlardır. Bununla beraber Allah'a olan sevginin, aşkın ve muhabbetin dile getirilmesi için de duâ ve yakarıştaki bulunmanın çeşitli yollarını aramışlardır. Bu amaçla Yüce Allah'ı anmak, dua etmek, O'nu tesbih etmek için geçmişte tekkelerde yapılan ayinlerde Esmâü'l Hüsnâlar, zikirin bir parçası olmuş dolayısı ile Tekke Mûsikîsi içerisinde zikir formunda değerlendirilmiştir.

Esmâü'l Hüsnâ, geçmişte tekkelerde olduğu gibi günümüzde de yapılan bestelerle kendine özgü tavrıyla Cami Mûsikîsi içerisinde yer almıştır. Camiler topluca ibadet edilen kutsal mekânlardır. Bu mekânlarda cami formu olarak açıktan (sesli) olarak yapılan ibadetler belli bir nağme eşliğinde yapılmaktadır. Bu sebeple camilerde okunan ilahiler, kasideler, yapılan dua ve zikirler, Müslümanların büyük bir kesimine hitap etmektedir. Dolayısı ile Esmâü'l Hüsnâ için yapılan bestelerin camilerde meşk edilmesiyle, yüce yaratıcının

isimleri anılırken, aynı zamanda bu isimlerin belli usul ve nağme eşliğinde meşk edilerek Müslümanlarca toplu olarak zikredilmesine, sayılmasına ezberlenmesine de vesile olmuştur. Bu yönüyle ele alındığında Esmâü'l Hüsnâ'nın geleneksel Cami Mûsikîsi tavrıyla bestelenmesi önem arz etmektedir.

Esmâü'l Hüsnâ ile ilgili birçok beste yapılmıştır. Eserlerin bazılarında doksan dokuz ismin sadece birkaç tanesi zikredilirken, doksan dokuz ismin tamamının bestelendiği eserler de yapılmıştır. Özellikle Esmâü'l Hüsnâ'daki doksan dokuz ismin tamamını besteleyenlerden biri de Hâfız İlhan Tok Hoca'dır. Doksan dokuz ismi üç sayfada besteleyen İlhan Tok, eserine Rast makâmıyla başlamış, daha sonra sırasıyla Hüz zam, Sabâ, Hüseyinî makâmıyla devam etmiş, en son Bayâtiaraban makâmıyla tamamlamıştır.

Bu araştırmadaki amaç, Allah'ın en güzel isimlerinin anılmasında mûsikînin katkısının ne olduğuna yanıt aramak, nağme eşliğinde bu isimlerin zikir edilmesi için eski üstatların meşklerinden istifade etmiş olan ve geleneksel tavrı günümüze taşıyan Hâfız İlhan Tok'un bestelemiş olduğu eserini ortaya çıkarmaktır. Araştırma, konu ile ilgili kaynak eserlerden elde edilen bilgi ve belgeler ve kişiler ile sınırlıdır. Çalışma verileri; yüz yüze mülakat, yazılı kaynaklar, elektronik ortamdaki bilgilerin taranması sonucunda elde edilen bilgilerin toplanılarak çalışmanın konu bütünlüğüne uygun olarak tasnif edilmesiyle oluşturulmuştur. Araştırmada, TDV İslâm Ansiklopedisinden, Y.Ö.K. Lisansüstü tezlerinden, kütüphanelerden ve çeşitli web sitelerinden yararlanılarak konu ile ilgili alt başlıklar tespit edilmiş, kitap, makale taramaları yapılarak Esmâü'l Hüsnâ ve zikir ilgili eserler incelenmiştir. Örnek beste "Esmâü'l Hüsnâ" ve bestecisi İlhan Tok ile ilgili bilgiler, yüz yüze mülakat ile elde edilmiştir.

2. Esmâü'l Hüsnâ'nın Bestekârı Hafız İlhan Tok'un Hayatı

İlhan Tok 6 Haziran 1937 yılında Düzce İline bağlı Develi Besni köyünde doğmuştur. Aslen dedeleri Kafkasya'dan 1865

yılında Türkiye'ye göç etmişlerdir. Babası Rasih Bey (ö.1944)'dir. Annesi ise Fikriye Hanım (ö.1944)'dir. İlhan Tok üçü erkek ikisi kız olmak üzere beş kardeşin üçüncüsüdür. Çocukluk yılları çok zor şartlar altında geçen İlhan Tok, daha henüz yedi yaşında iken önce annesi Fikriye Hanım, birkaç ay sonra da baba Rasih Bey'in vefat etmesi ile küçük yaşta hem öksüz ve hem yetim kalmıştır. İki kız kardeşten birisinin bakımını teyzesi üstlenirken, diğer kız kardeşin bakımını ise başka bir yakın akrabası üstlenmiştir. Beşikteki en küçük erkek kardeşini dayısı yanına alırken, Abisi ile İlhan Tok' ta halasının gözetiminde köyde kalmıştır (İlhan Tok ile röportaj: 07.05.2018).

Hafız İlhan Tok ilkokulunu köyünde açılan üç yıllık köy öğretmenliklerinde okuduktan sonra, 1945 yılında ilk Kur'an öğrenimini köyünün hocası İlyas Efendi'den almıştır. Henüz çocuk yaşlarında Kur'an'ın okutulmasının yasaklı olduğu yıllarda çok zor şartlar altında eğitim gördüğünü söyleyen İlhan Tok, hafızlık eğitimini de 1949 yılında Düzce ilinin en meşhur müderrislerinden olan Hafız Hilmi Ak Hoca'dan almış, 1955 yılına kadar Hafız Hilmi Ak Hoca'ya talebelik ve asistanlık yapmıştır. Eğitimini geliştirmek ve yine mûsikîye olan özel merakı sebebiyle 1955 yılında İstanbul'a giden Hafız İlhan Tok, Üsküdar Selimiye Camii İmam Hatibi Hafız ve mûsikîşinâs Mustafa Duruöz Hoca'dan tecvit ve pratik mûsikî dersleri almış ve özellikle meşk usûlü olarak tekke mûsikîsi eserler geçmiştir. 1956 yılında Üsküdar Bulgurlu Mescidinde Müezzin-Kayyım olarak başlayan İlhan Tok, fırsat buldukça Üsküdar Şemsi Paşa Camii İmam Hatibi Cabir Gürsu Hoca'dan Arapça gramer dersi almış, yine bu yıllarda mevlithan Mecit Sesigür'ün teşvik ve tavsiyeleri ile mûsikî çalışmalarına başlamış ve meşk meclislerine katılmıştır. Özellikle Özbekler Tekkesinde belli zamanlarda yapılan, Hüseyin Sebilci, Münir Nurettin Selçuk gibi büyük üstatların mûsikî meclislerine katılmış, yaptıkları sohbet ve meşkleri titizlikle takip etmiştir. İstanbul'da görev yaptığı yıllarda yine Emin Ongan'nun Üsküdar Mûsikî

Cemiyetinde verdiği mûsikî derslerini, meclisin bir köşesinden takip ettiğini söyleyen İlhan Tok, derse katılmamasının üzüntüsünü halen yaşadığını, buna rağmen uzaktan da olsa böyle büyük bir üstadın dersini mecliste ki bir köşeden takip etmenin gururunu yaşadığını dile getirmiştir (Tok, 2018, röportaj).

Askerlik dönüğü resmi görevine 1960-1970 yılları arasında Ankara'da devam eden İlhan Tok, 1963 yılında Tahir Karagöz ile tanışmış, kendisine musiki hocalığı yapan "mûsikî üstadım" dediği Tahir Karagöz'ün mûsikî bilgisinden yeterince istifade etmiştir. Kendisinden mûsikî nazariyatı, Cami Mûsikîsi formları ve inceliklerini öğrenmiş, ayrıca elliye yakın farklı makamlarda eser meşk etmiştir (Tok, 2018, Röportaj).

İlhan Tok'un Tahir Karagöz'le tanışmaları da tamamen tesadüf eseri olmuştur. Ankara'nın Arslanhane Camii'nde görevli bulunduğu yıllarda, arkadaşlarıyla Hacı Bayram Camii yanındaki bir çay bahçesinde çay içerken, camiden latif bir ses duymuştur. O esnada Mevlitten bir bahir terennüm edilmekte, icra esnasında nakış nakış işlenen makamlar ve makamsal geçkiler yapılmakta, emsalsiz bir tavır sergilenmektedir. Daha önce böyle bir kişi ve böyle bir ses duymamasına hayretle İcrâ edenin kim olduğunu merak eden İlhan Tok'a Arkadaşları, okuyanın Tahir Karagöz olduğunu söylemişlerdir. Merak ve heyecanla caminin penceresine yaklaştığında kürsüde fiziki itibariyle zayıf birisinin okuduğunu görmüş, yetinmeyip camiden içeriye girerek yakından dinlemiş, programdan sonra da Tahir Karagöz'ü çaya davet etmiştir (Aynur, 2015: 93). Daha sonra Arslanhane Camii'nde 1965 yılından 1969 yılına kadar kendisiyle görev yapma bahtiyarlığına erişmiştir (Tok, 2018, Röportaj).

Hâfız İlhan Tok, 1969-1970 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın izniyle Saffan Çakıroğlu Hoca tarafından resmi olarak ilk açılan "Aşere İhtisas Kursu"nu on ay kadar kısa bir sürede başarıyla tamamlamıştır. 1970 yılında İmam Hatiplik görevi için tekrar İstanbul'a tayin olmuş, o yıllarda İstan-

bul Üsküdar Mûsikî Cemiyeti'nde mûsikî dersleri veren İstanbul Beyoğlu Ağa Camii Müezzini ve aynı zamanda Cerrâhi Tekkesi şeyhi olan Muzaffer Özak'ın yeğeni Kemal Tezergil Hoca'nın mûsikî derslerine katılmış, meşk usulü ile farklı makamlarda eserler geçmiştir. Kurrâ hafız olan İlhan Tok, aynı zamanda bestekârdır.70'in üzerinde bestesi mevcuttur.

İlhan Tok, kendisiyle aynı köyde ikamet eden Kâzım ve Feriha Aşkın'nın büyük kızları Ferizan Hanım ile 1963 yılında evlenmiştir. Ferizan Hanım ile evliliklerinden Hayrunnisa, Selim ve Esra adında üç çocuğu dünyaya gelmiştir (Tok, 2018, Röportaj).

3. Allah'ın Güzel İsimleri: "Esmâü'l Hüsnâ" Kavramı

Sözlükte "en güzel isimler" anlamında geçen Esmâü'l Hüsnâ tamlaması, Yüce Allah'ın en güzel isimlerine özel isim olmuş ve ıstılah haline gelmiştir. Arapçadaki söyleniş de "el-Esmâü'l Hüsnâ" dır (Yılmaz, 1998: 1). Nâslarda Yüce Allah'a isnâd edilen isimleri ifade eden Esmâü'l Hüsnâ terkibi, ismin çoğulu olan esmâ ile "güzel, en güzel" anlamına gelen hüsnâ kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. İbnü'l Arabî, bu isimlerin "güzel" olarak nitelendirilmesinin sebeplerini sıralarken;

1. Bu isimlerin Yüce yaratıcı hakkında büyüklük, yücelik ifade ederken, kullarında ise Allah'a karşı saygı hissi uyandırdığını,

2.Yapılan duâ ve zikirlerde esmâları da anmanın sevap kazandırıp, duanın kabul olmasına vesile olduğunu,

3. Aynı zamanda kalplere sakinlik ve huzur verirken, rahmete ve lütfâ kavuşma ümidi telkin ettiğini,

4. Kıymeti bilinen en değerli ve en şerefli bilginin Allah ile ilgili olduğunu ve dलयısı ile O'nun Esmâü'l Hüsnâ'sı hakkında bilgi edinenlerin şeref kazanacağını,

5. Esmâü'l Hüsnâ'nın Yüce yaratıcı hakkında doğru ve yeterli bir bilgi kazandırmasına vesile olacağını söylemiştir (Topaloğlu, 1995: 404).

3.1. Kur'an'da Esmâü'l Hüsnâ Terkibinin Geçtiği Ayetler

Esmâü'l Hüsnâ terkibi Kur'an'da dört yerde geçmiştir. (Dilek, 2003: 78). Kur'an'da Allah'ın en güzel isimlerinin geçtiği ayetler şunlardır:

1.“En güzel isimler Allah'ındır. O'na o güzel isimlerle dua edin ve O'nun isimleri hakkında gerçeği çarpıtanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasına çarptırılacaklardır” (A'râf, 7/180).

2.“De ki: (Rabbinizi)İster Allah diye çağırın, ister rahman diye çağırın, nihayet en güzel isimler O'nundur” (İsrâ, 17/110).

3.“Allah Kendisinden başka hiçbir İlah bulunmayandır. En güzel isimler O'nundur” (Tâhâ, 20/8).

4.“O, yaratan, yoktan var eden şekil veren, Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Gökteki ve yerdeki her şey onu tesbih eder. O mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir” (Haşr, 59/24).

İlk üç ayette, en güzel isimlerin Allah'a mahsus olduğu ve kendisinin bu isimlerle zikredilmesi gerektiği vurgulanırken son ayette de bu isimlerden bazıları örnek olarak verilmiştir.

3.2. Esmâü'l Hüsnâ'nın Sayısı

İlâhî isimlerin sadece Kur'an'da yüzden fazla adı geçerken, hadislerde ise, daha başka isimler de yer alarak Yüce Allah'a nispet edilmiştir. Geniş anlamıyla Esmâü'l Hüsnâ terkibinin, bu isimlerin hepsini kapsadığı ve daha ziyade doksan dokuz isimden meydana geldiği kabul edilmiştir (Topaloğlu, 1995: 404). Yine Müslümanlarca Allah'ın isimlerinin 99 olduğu bilinen meşhur hadisin bütün muteber hadis kitaplarında ashâbın önde gelen râvîlerinden Ebu Hureyre'ye kadar ulaşmaktadır (Ünlü, 2007: 218). Meşhur hadis kaynaklarında geçen, sayı itibari ile Allah'ın doksan dokuz isminin olduğu gerçeğidir.

Yine hadislerde Allah'ın en güzel isimlerinin hangileri olduğu konusunda bazı rivayetler vardır. “Allah” lafzı pek çok hadiste geçmektedir. Diğer isimlere de muhtelif vesilelerle hâdislerde rastlanmaktadır. Buhârî,

Müslîm, Tirmizi, ve İbn Mâce'de rivayet edilen hadislerde Allah'ın isimlerinin 99 olduğu açıkça zikredilmiştir. Ancak Allah'ın isimlerinin sadece bunlardan sınırlı olmadığı hakkında da başka rivâyetler bulunmaktadır (Dilek, 2013: 78). Özet olarak söylemek gerekirse, hadis kaynakların çoğunda isimlerin doksan dokuz olduğu sabittir, ancak hangilerinin doksan dokuz ismin içinde olduğu hakkında farklı rivayetler vardır.

Şunu ifade etmek gerekir ki, her ne kadar esmâların sayısı ve mahiyeti hakkında kaynaklarda farklı rivayetler olsa da Allah'ı en güzel isimlerinin bir araya getirilerek toplandığı doksan dokuz sayısında insanoğlunun çözemediği veya bilemediği bir sır da saklı olmuş olabilir. Esmâlar bilinmezse Allah da yeterince bilinemez ve tanınmaz. Esmâü'l Hüsnâ, kendisine hiçbir şeyin benzemediği Yüce Allah'ı tanımada anahtar gibidir. Sırlarla dolu Yüce varlığı tanımak için, isimlerin her biri, bir sırrın kapısını açar (Aydın, 2012: 110). Netice itibari ile Allah'ı yeterince tanımanın ve sıfatlarına vakıf olmanın yolu da anahtar olan bu güzel isimleri bilmekten ve manalarını da anlamaktan geçer. Bu sebeple Esmâü'l Hüsnâ ile ilgili günümüze kadar yüzlerce eser yazılmıştır.

4. Zikir Kavramı

Sözlük anlamı “bir şeyi hatırlamak” olan zikir, dini anlamda ise Allahü Teâlâ'yı unutmamak, hatırlamak, akılda tutmak ve O'nu anmaktır (Yılmaz, 1997: 162). Böylece Allah'ı her zaman hatırlamak ve anmak suretiyle gaflet ve nisyândan kurtulma olarak ta litaratüre geçmiştir (Üngören, 2013: 409). Yine başka bir tanımda ise, zikir tesbih etmektir, zikir duadır, zikir şükürdür, zikir itaattir, zikir Kur'an okumaktır, namaz kılmaktır, diye açıklanmıştır (Ocaqlı, 2012: 68). Anmak söylemek sözünün etmek” zikir kelimesinin Kur'an-ı Kerim'de sıkça kullanıldığı kavramlar arasında görülmektedir (Kahveci, 1995: 220). Zikir kelimesi, yaygın bir kullanıma göre Kur'an-ı Kerim'de 114 Sûre'nin 67'sinde zikredilmiştir. Bu sûrelerin bir kısmında en az bir defa adı geçerken, pek çoğunda ise birden

fazla yer aldığı görülmüştür (Çoban, 1998: 129). Dolayısı ile zikir, Kur'anda farkı anlamlarda en fazla adı geçen kavramlardan birisidir.

Bütün davranışları sarıp kuşatan zikir, Allah'a boyun eğişin, tezâhürü olurken, aynı zamanda kalbin, dilin ve diğer uzuvların Allah'ı anışını ihtivâ etmektedir. Dolayısı ile zikir, ya bedenle, ya kalple ya da dille olur. Dil ile zikir ise, yüce Allah'ı yine O'nun en güzel isimleri ile dillerde anmak, meşk etmek, tesbih etmektir (Kahveci, 1995: 62). Başka bir ifade ile Allah'a olan aşkın dildeki yansımasıdır.

Mescitte bir sahâbenin yüksek sesle zikir yaptığını gören Peygamber efendimizin "Ah edip gönülden yakarıyor" buyurarak onun zikrini engellemediği rivayet edilmiştir (Üngören, 2013:410). Nitekim Allah Teâla Rad sûresinde kalplerin ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulacağını (Rad, 13/28). Bakara sûresinde de kendisini zikredenleri kendisi de zikrederek karşılık vereceğini beyan etmiştir (Bakara, 2/152).

Müşâhede edildiği üzere gerek Kur'an'da ve gerekse Hadis-i şeriflerde adı geçen zikir kavramı, birden çok anlam ifade etmektedir. Ancak burada asıl anlatılmak istenen konu, zikirin mûsikî içerisindeki yeri ve önemidir. Bu yönüyle incelendiğinde zikir, Türk Din Mûsikîsi'nin Tekke Mûsikîsi formlarından biri olarak ifade edilmiştir. Bu sebeple tasavvufta zikir tarif edilirken, tasavvuf ehli kişilerin mensubu olduğu tarikatta, edep ve âdâba riâyet ederek belirli kelimeleri, belli bir sayıda ve yeri belli olan bir mekânda (dergâhta), toplu veya ferdi olarak söylemeleri şeklinde beyan edilmiştir.

Mûsikî açısından yine zikir kavramı başka bir tanımda ise, Mevlevî ile Bektâşî tarikâtı haricinde zikirlerini özellikle açıktan (cehrî) olarak yapan Kâdirîlik, Halvetîlik, Sa'dilik, Rifâîlik gibi tarikâtlar ve bu tarikâtların kollarında yapılan âyine zikir denilmiştir. İsmi geçen kollarında yapılan âyinlerde Allah'ın isimlerinin sadece birkaç tanesi zikir olarak icra edilmiştir. Meşk edilen zikirlerin belli bir

beste ve bestekârı da olmadığı gibi belirli bir tavır içinde kalıplaşarak, ritim ve nağmeler de güfte olarak tekrarlanmıştır (Ak, 2009: 103). Bunların dışında, zikirlerini sadece hafi (hafif bir sesle) icra eden tarikâtlarda ise, ses mûsikîsine sadece Kur'an ya da ezan, kamet, tekbir, tesbih okunması esnasında yer verilmiştir (Uygun, 2013: 412). Zikir geçmişte, sadece tekkelerde yapılan ayinlerde meşk edilirken günümüzde ise farklı uygulamalarla, cami ve mescitlerde de icrâ edilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Mübarek gün ve gecelerde, sabah namazı buluşmalarında ve diğer etkinliklerde, Türkiye geneli bütün camilerde, başkanlık tarafından gönderilen ve içinde esmâların da anıldığı bir zikir uygulamasına da yer verilmiştir. Bu sebeple zikir, Cami Mûsikîsi formları içerisinde de yer almaktadır.

Zikir denince ilk akla gelen Esmâü'l Hüsnâlardır. Ayetlerde "Esmâü'l Hüsnâ" ile "zikir" kavramı birlikte zikredilirken, yapılan besteler de "Esmâ zikri" ile anılmıştır.

5. Esmâü'l Hüsnâ'nın Zikir Edilmesinde Mûsikînin Yeri ve Önemi

Allah'ın güzel isimlerinin sayı itibari ile doksan dokuz olarak rivayet edildiği hadis, asırlar boyunca Esmâü'l Hüsnâ hadisi olarak yaygın halde günümüze kadar gelmiştir (Paksoy, 2011: 93). Esmâü'l Hüsnâ'nın zikredilmesinin mükâfatı da günümüze kadar gelmiş olan bu hadisle sabittir. Rivayet edilen hadiste Peygamber Efendimiz, Allah'ın yüzden bir eksik doksan dokuz isminin olduğunu ve bu isimleri sayan (ezberleyen) kimsenin cennete gireceğini müjdelemiştir (Buhârî, 2001, Tevhîd, s. 12). Hadis kaynaklarında doksan dokuz ismin sayılması ve ezberlenmesi hakkında da farklı yorumlar yapılmıştır.

Tirmizi ve İbn-i Mâce'de isimlerin tamamını sayanın cennete gireceği müjdeleilirken, Buhârî ve Müslim'de ise bu isimlerin hangileri olduğu hakkında bilgi verilmemiş, sadece isimleri sayanın ve ezberleyenlerin cennete gireceği müjdelenmiştir (Dilek, 2003, s. 78). Konu ile ilgili başka bir eserde ise, yine hadiste geçen "saymak (ihsa)" veya "ezberle-

mek (hıfz)" kelimesi Esmâü'l Hüsnâ'yı tanımak, manalarını anlamak doğru bir Allah tasavvuru ve ulûhiyet inancı gereği "Ruhi yetkinlik kaydetmek" diye yorumlanmıştır (Güler, 2017: 95-100). Her ne kadar Allah'ın doksan dokuz isminin sayılması hususunda farklı yorumlar yapılsa da sonuçta, isimlerin dillerde zikredilmesi hadiste vurgulanmıştır.

Yüce Allah'ı en güzel isimlerinin bir arada toplandığı doksan dokuz farklı isimle zikretmek, anmak ve yine o isimler ile dua, niyaz ve yakarıta bulunmak, cennete götüren tavsiyeler arasında yer almıştır (Paksoy, 2011: 100). Buradan yola çıkarak, öncelikle esmâları tanumanın, anmanın, saymanın ve ezberlemenin en etkili yolu da mûsikî nağmeleri ile meşk etmek olacaktır.

Mûsikî, dinleyenlerin ve işitenlerin kalplerine sevinç ve neşe verir. Dinleyenlerin kalbini yumuşatır, kederini, derdini unutturur, nefisini dinlendirir, sinirlerini yatıştırır. Güzel bir nağme, damardan akan kanın bütün vücuda yayıldığı gibi yayılır ve yayılırken kanı berraklaştırır ve kalbi dinlendirir. Güzel bir nağme, vücuttaki organları hiç yormadan elde edilen bir tat, duyulan bir haz ve bir lezzettir (Kalender, 1997: 264). Dolayısı ile mûsikînin bu mucizevi özelliğiyle, güzel bir nağme eşliğinde zikredilecek olan Esmâü'l Hüsnâlar, hem dinleyenlere ve hem de meşk edenlere lezzet ve tat veririrken, Allah'ı anmanın, isimlerini saymanın da mutluluğunu kalbinde hissedecektir. Bu sebeple Esmâü'l Hüsnâların mûsikî nağmeleri eşliğinde zikredilmesi önem arz etmiştir. Bu özelliğiyle Esmâü'l Hüsnâ ile ilgili yapılan eserler, Türk Din Mûsikîsi'nin geleneksel Cami mûsikîsi tavrında, belli usul ve makam geçkileri ile bestelenmiş önemli eserlerindendir. Bu eserleri, nağmelerin ruha nakşeden ahengi ile meşk ederken Allah'ın isimlerini anmanın, saymanın ve ezberlemenin daha kolay, daha zevkli ve kalıcı olacağı da bir gerçektir. Netice itibari ile Hadis-i şerifte müjdelenen mükâfata nail olabilmenin bir metodu da isimlerin meşk ile zikredilmesidir.

5.1. İlhan Tok'un bestesini yaptığı Esmâü'l Hüsnâ hakkındaki görüş

Hafız İlhan Tok, Esmâü'l Hüsnâ hakkındaki duygularını dile getirirken, "*Esmâü'l Hüsnâ'yı bestelemem, Allah'a olan kulluğumun ve O'nun büyüklüğünü yansıtan Esmâü'l Hüsnâ'sı karşısındaki acziyetimin bir tezahürüdür*" derken mükâfatına nail olabilmek ümidiyle Allah'a olan saygısı, hürmeti aşkı için O'nun en güzel isimlerini sesle süslemiştir (Tok, 2018, Röportaj).

Esmâü'l Hüsnâ'yı bestelemesine sebep olan olayı İlhan Tok, şu şekilden anlatmıştır; "*2008 yılında Diyanet İşleri Başkanlığının özel davetlisi olarak irşad heyetiyle hacca gitmiştim. Arafat'ta arefe günü sabahı kendisi de hac da olan o günün Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu irşad ekibi Esmâü'l Hüsnâ okusun diye haber göndermişti. Ben de irşad ekibinin Kur'an okuyanlar grubundaydım. Mûsikî icrâ grubunda olanlar da Esmâü'l Hüsnâ'yı meşk etmek için de hazırlıklı gelmemişler. Dolayısı ile o gün Esmâü'l Hüsnâ meşk edilemedi. Benim de içimde uhde oldu. Dönüşte Esmâü'l Hüsnâ'yı besteleyeceğim dedim. Bu sebepten dolayı 2008 yılında besteledim*" demiştir (Tok, 2018, Röportaj).

Bugüne kadar Esmâü'l Hüsnâ birçok bestekâr tarafından bestelenmiştir. Ancak bu isimlerin Yüce Allah'ın isimleri olduğundan ve Kur'an'da zikredilmesinden dolayı tecvit kurallarına uyulması gerektiğini dile getiren İlhan Tok, "*Esmâü'l Hüsnâ'yı nota tekniği bakımından kuşkusuz benden daha iyi besteleyenler olmuştur. Fakat dinlediğim eserlerde Esmâü'l Hüsnâ'nın tecvit kurallarının kalıplarına uymadığını müşahade ettim*" diyerek yapmış olduğu bestesini, nota kuralları yanında cezimli harflere, şeddeli harflere ve uzatmalara riayet ederek tecvid kurallarına ve fonetiğe uygun olarak bestelediğini vurgulamıştır (Tok, 2018, Röportaj).

5.2. Cami Mûsikîsi'nde Geleneksel Tavrı ve Bu Tavrın Yaşatılmasında Bestelenen Esmâü'l Hüsnâ'nın Katkısı

Türk Din Mûsikîsi'nin, kısaca camilerde tatbik edilmesine Cami Mûsikîsi adı verilmiştir. İçerisinde enstrumana yer ver-

memiş olan Cami Mûsikîsi, sadece söz üzerine kurulmuş ve sesle tatbik edilmiştir. Cami Mûsikîsinde meşk edilen sözlerin güfteleri ise, Allah'a niyazda bulunulan, isim ve sıfatlarından bahseden, sevgili Peygamberimizi öven sözlerden meydana gelmiştir (Öztürk, 2001: 7). Bu sözler tarihin akışı içerisinde belli bir tavrıyla meşk edilerek günümüze kadar gelmiştir. Dolayısı Camilerde, güftelerin ağızdan ağza gelen bu tavrıyla meşk edilmesine geleneksel Cami Mûsikîsi tavrı denilmiştir. Geleneksel tavrın günümüzde yaşayan temsilcileri gün geçtikçe azalmaktadır. O temsilcilerden biri de Hafız İlhan Tok Hoca'dır. Gerek bestelerinde ve gerekse eserleri meşk etmede bu tavrı günümüze kadar taşıyan ve yaşı itibari ile geçmişteki meşk silsilesinin yaşayan son temsilcilerindendir. Bu sebeple bestelediği eserler de o kadar çok kıymetlidir. Netice itibari ile Geleneksel tavrın yaşatılmasında eserleri örnek teşkil etmektedir. İlhan Tok, geçmişte Emin Ongan, Münir Nurettin Selçuk, Hüseyin Sebilci, Tahir Karagöz, Kemâl Tezergil gibi, herkese nasip olmayan, zamanın büyük üstadlarının meşk ve zikir meclislerinde bulunma bahtiyarlığına sahip olmuştur. Bunun avantajı ile oradaki manevi havanın, yapılan meşklerin, zikirlerin, dolayısı ile kazanılan tavrın yeni kuşaklara aktarılmasında bestelediği "Esmâü'l Hüsnâ" eseri köprü vazifesi görecektir.

SONUÇ

Geleneksel Cami Mûsikîsi tavrıyla bestelenen eserlerden birisi de Esmâü'l Hüsnâ'dır. Yüce Allah'ın en güzel isimlerinden oluşan Esmâü'l Hüsnâların bestelenmesi, bir anlamda Allah'ı anmanın, yakarıştaki bulunmanın, isimlerini saymanın, meşkle ile ifadesidir. Bu sebeple Esmâü'l Hüsnâların belli usûl ve mûsikî nağmeleri eşliğinde meşk edilmesi ile nağmelerin vücuda verdiği neşe ve sevincin tesiriyle Allah'ı anmanın, zikretmenin, isimlerini saymanın da sevinç ve mutluluğu bedende hissedilmiş olur. Bir yandan sayılması ve ezberlenmesi tavsiye edilen esmaların meşk yoluyla zikredilmesi sağlanır-

ken, diğer yandan geçmişten günümüze kadar gelen geleneksel tavrın yine bu yolla yaşatılması ve miras bırakılmasına da katkı sağlanmış olur. Bu amaçla Esmâü'l Hüsnâlar birçok musikişinas tarafından bestelemiştir.

Esmâü'l Hüsnâ'yı geleneksel Cami Mûsikîsi tavrıyla besteleyenlerden biri de Hafız İlhan Tok'tur. Yaşı itibari ile geçmişteki büyük üstatların dönemine erişmiş, meşklerine katılmış, derslerinden istifade etmiş birisi olarak klasik tavrın hayattaki son temsilcilerindendir. Yapmış olduğu besteleriyle ve yine notası EK'te bulunan Esmâü'l Hüsnâ'nın da geleneksel Cami Mûsikîsi tavrıyla bestelediği eseriyle geçmişteki büyük mûsikîşinâs ustaların okuyuş tavrılarının günümüze aktarılmasına vesile olmuş, yüce yaratıcının isimlerinin nağmeler eşliğinde geleneksel tavrı ile zikredilmesini sağlamıştır. Sonuç olarak İlhan Tok'un bestelediği Esmâü'l Hüsnâ eserinin "örnek eser" olarak çalışmaya aktarılmasıyla şunlar amaçlanmıştır;

1.Eseri meşk ederken Arapça kural ve kaidelerine riâyet ederek yüce yaratıcının isimlerini doğru bir şekilde telaffuz ederek anmak, zikir etmek, O'na dua etmek,

2.Yüce Allah'ın doksan dokuz isminin meşk edilmesi ile geçmişte büyük üstatlardan ders almış ve meclislerinde onlarla beraber meşk etmiş birisi olarak, klasik okuma tavrının yaşatılmasını sağlamak,

3.Esmâların meşk edilmesi sonucunda da yüce yaratıcının rızasını kazanmak ve hadis kaynaklarında müjdelenen mükâfata kavuşabilmektir.

KAYNAKÇA

- Ak, A. Ş. (2009). *Türk Din Mûsikîsi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aydın, H. (2012). Esmâü-i Hüsnâ ve Kur'an'daki Bağlam İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C/S. 23(3): 109-133.*
- Aynur, H. Ş. (2015). Hafız İlhan Tok Hocaefendi, Hayatı ve Kur'an Eğitim Metodolojisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dergisi, S. 39: 83-120.*

- Buhârî, Ahmed b. İsmâil Ebû Abdullah el-Ca'fi (2001). *Sahihu'l Buhârî*, thk. Muhammed Zehir b. Nâsır en-Nâsır, Daru Tûğu'n-Necât.
- Çoban, Ç. (1998). *Kur'an ve Hadis'e Göre Zikir Kavramı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demirtaş, Y.(2009). Türk Din mûsikîsi Formları. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C/S. 14(1), 213-227.
- Dilek, M. (2013). Hadislerde El-Esmâ'ul Hüsnâ, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C/S. 11(6), 7-94.
- Diyânet İşleri Başkanlığı. (2005). *Kur'an-ı Kerim Meali*, 6. Baskı, Ankara.
- Gazâlî, Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed. (1975). *İhyâu Ulumi'd-dîn*, (Çev.) Ahmet Serdaroğlu, İstanbul: Bedir Yayınları.
- Güler, Z. (2017). Esmâ-i Hüsnâ, *Diyanet Aylık Dergi*, S. (304), 42-443.
- Kahveci, İ. (1995). *Kur'an'da zikir Kavramı ve Boyutları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kalender, R. (1997). Mûsikî ve İnsan. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 37: 264-272.
- Mevlânâ, (1997). *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi*. 14. Baskı, (trc.) Şefik Can, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Müslim b.Ebu'l Huseyn Müslim b. El-Haccac. (1955). *Sahîh-u Müslîm*, Neşreden: Muhammed Fuad Abdul-Bâki, Mısır.
- Ocaqlı, Q. (2012). İhyâ'u Ulûmî'd-din Eserinde Zikir ve Uzlet Kavramları. *İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Mecmuası*, S. 20: 65-75.
- Öztürk, M.T. (2001). *Türk Mûsikîsinde Ezan*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Paksoy, K. (2011). Allah'ın Doksan Dokuz İsmiyle İlgili Rivayetin Tahlili, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C/S. 11(1): 91-111.
- Tirmizi, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevre, (1992). *el-Camiü's-Sahih*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Topaloğlu, B. (1995). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (C. 11, s. 404-418) İstanbul.
- Uygun, M. N. (2001). Kur'an ve Mûsikî, *Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi*: 34. (s. 50-56), İstanbul. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
- Uygun, M. N. (2014). Türk Din Mûsikîsinde Usûl İlâhileri, *Rast Müzikoloji Dergisi*, 10(2), 31-42.
- Uygun, M. N. (2013). Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (C. 44, s. 412-413) İstanbul.
- Üngören, R. (2013). Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (C. 44, s. 409-412) İstanbul.
- Ünlü, S. (2007). İlk Kur'an Tercümesine göre Esmâ-i Hüsnâ. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C/S. 16(2), 215-285.
- Yılmaz, A. (1998). Türk Edebiyatında Esmâ-i Hüsnâ Şerhleri ve İbn-i İsmâ'il Saruhânî'nin Şerh-i Esmâ-i Hüsnâ'sı, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2: 31-34.
- Yılmaz, H. K. (1997). *Anahtarlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Tükenmez, Ç. ve Akdeniz, A. (2019). Geleneksel Cami Mûsikîsi Tavrıyla Bestelenen Esmâ'ül Hüsnâlar (İlhan Tok'un "Esmâ'ül Hüsnâ Bestesi" Örneği), *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7956>, Number: 74 Spring 2019, p. 289-302.

EK Tablo-1

İlhan Tok'un Bestelediği Esmâü'l Hüsnâ'daki isimler

Allah	Er-Rahmân	Er-Rahîm	El-Melik	El-Kuddûs	Es-Selâm
El-Mü'min	El-Müheymin	El-Azîz	El-Cebbâr	El-Mütekebbir	El-Hâlık
El-Bâri	El-Musavvir	El-Ğaffâr	El-Kahhâr	El-Vehhâb	Er-Rezzâk
El-Fettâh	El-Alîm	El-Kabîd	El-Bâsit	El-Hâfid	Er-Râfi'
El-Muiz	El-Muzill	Es-Semî	El-Basîr	El-Hakem	El-Adl
El-Latîf	El-Habîr	El-Halîm	El-Azîm	El-Ğafûr	Eş-Şekûr
El-Ali	El-Kebîr	El-Hafîz	El-Mukît	El-Hasîb	El-Celîl
El-Kerîm	Er-Rakîb	El-Mucîb	El-Vâsi'	El-Hakîm	El-Vedûd
El-Mecîd	El-Bâis	Eş-Şehîd	El-Hakk	El-Vekîl	El-Kavî
El-Metîn	El-Velî	El-Hamîd	El-Muhsi	El-Mübdî'	El-Mu'îd
El-Muhyî	El-Mumît	El-Hayy	El-Kayyûm	El-Vâcid	El-Mecîd
El-Vâhid	El-Ehâd	Es-Samed	El-Kâdir	El-Muktedir	El-Mukaddim
El-Muahhir	El-Evvel	El-Âhir	Ez-Zâhir	El-Bâtın	El-Vâli
El-Müteâl	El-Berr	Et-Tevvâb	El-Muntakim	El-Afuvv	Er-Raûf
Mâlikü'l-Mülk	Zül-Celali ve'l-İkrâm	El-Muksit	El-Câmi	El-Ğani	El-Muğnî
El-Mâni'	Ed-Dârr	En-Nâfi	En-Nûr	El-Bedî'	El-Bâki
El-Vâris	Er-Raşîd	Es-Sabûr			

EK Şekil-1

İlhan Tok'un Bestelediği Esmâü'l Hüsnâ'nın Notası

Esmâü'l Hüsnâ

Beste: Hâfız İlhan Tok

Rast

Yâ Al lah yâ Al lah hû yâ Râh mân yâ Al lah hû

yâ Ra hîm yâ Al lah hû yâ Me lik yâ Al lah hû

Yâ Kud dû sù yâ se lâm yâ mü mi nü yâ mü hey min

yâ A zî zü yâ Ceb bâ ru yâ Mü te keb bir yâ Hâ ik

yâ Bâ ri u yâ Mü sav vir yâ Ğaf fâ ru yâ Kah hâ ru

yâ Veh hâb yâ Rez zâ ku yâ Fet tâ hu yâ A lîm

Hüz zam

yâ Ka bi du yâ Bâ sîr yâ Hâ fi du yâ Râ fi

yâ Mü iz zü yâ Mü zill yâ Se mî u yâ Be sîy ru

yâ Ha ke mü yâ Adl yâ Lâ tîy fû yâ Ha bî ru

yâ Ha lîm yâ A zîy mü yâ Ğa fû ru yâ Şe kû ru

EK Şekil-2

...Esmâü'l Hüsnâ...
2.sahife

36. yâ A lıyy yâ Ke bî ru yâ Ha fi zu yâ Mü kıyt saz

37. yâ Ha sı bü yâ Ce î lü yâ Ke rîm yâ Ra kıy bü

38. yâ Mü cî bü yâ Vâ— sı yâ Ha kî mü yâ Ve dû dü

39. yâ Me cî dü yâ Bâ— is (saz)— yâ Şe hî dü yâ— Hak

40. yâ Ve kî lü yâ Ka viy yü yâ Me fı nü yâ Ve liyy (saz)—

41. yâ Ha mî dü yâ Muh sıy yâ Mûb di ü yâ Mü îyd

42. yâ Muh yı yâ Mü mît yâ Hay— yü yâ— Kay yûm

43. yâ vâ ci dü yâ Mâ ci dü yâ Vâ hi dü yâ— E ha dü

44. yâ— Sa me dü yâ Ka dî ru yâ— Al— lâh— yâ Muk te di ru

45. yâ Mu kad di mü yâ Mü ah hir yâ— Ev ve lü yâ Â— hir

46. *Acemâğiran*

47. *Kardâğar*

Şekil-3

...Esmâül'husnâ...
3'sahife

Beyâtiaraban

75 yâ Zâ hir 76 yâ Bâ tîn 77 yâ Vâ li 78 yâ Mü te âi

79 yâ Berr 80 yâ Tev vâ bü 81 yâ Mün te kí mü 82 yâ A fûv vü

83 yâ Ra ûf 84 yâ Mâ li küi mük 85 yâ Zül ce lâ li

86 yâ Muk si tu 87 yâ Câ mi 88 yâ Ğâ niy yü

89 yâ Muğ ní 90 yâ Mâ ni u 91 yâ Dârr 92 yâ Nâ fi u

93 yâ Nûr 94 yâ Be dî u 95 yâ Bâ kîy 96 yâ Vâ ri sù

97 yâ Re şî dü 98 yâ Sa bû ru 99 yâ Hû son